

31.1.2025

Suomi.fi för tjänsteutvecklare Ramverk för den övergripande arkitekturen

Anvisning

31.1.2025

31.1.2025

Innehåll

1. Målen inom ramverket för den övergripande arkitekturen.....	3
2. Vad är övergripande arkitektur?	5
3. Den övergripande arkitekturens struktur	7
3.1 Abstraktionsnivåer för den övergripande arkitekturen	8
3.2 Perspektiv inom övergripande arkitektur.....	8
3.3 Styrmedel för övergripande arkitektur	10
3.4 Digital säkerhet som en del av den övergripande arkitekturen	11
4 Referensramar och metoder för arbetet med den övergripande arkitekturen	13
5 Processer för arbetet med den övergripande arkitekturen	14
5.1 Arbetskedan i processen	15
5.2 Organisering av arbetet	16
6 Beskrivning och dokumentering av den övergripande arkitekturen	17
6.1 Grundbeskrivningar ("miniminivå").....	17
6.2 Dokumentering och behandling av beskrivningar.....	18
7 Interoperabel övergripande arkitektur inom den offentliga förvaltningen	19
7.1 Främjande av interoperabilitet	19
7.2 Genomförande av informationshanteringsmodeller med hjälp av arkitektur	19
Bilagor	21
Källor	22

31.1.2025

Suomi.fi för tjänsteutvecklare ramverk för den övergripande arkitekturen

1. Målen inom ramverket för den övergripande arkitekturen

Suomi.fi för tjänsteutvecklare ramverket för den övergripande arkitekturen är en helhet med anvisningar för god praxis som riktar sig till sakkunniga som utför arbete med övergripande arkitektur inom den offentliga förvaltningen i olika roller och som stöder ledningens verksamhet och beslutsfattande. Det finns ingen lagstadgad skyldighet att använda ramverket, organisationerna kan använda den på det sätt de anser vara bäst.

Suomi.fi för tjänsteutvecklare ramverket för den övergripande arkitekturen är en referensram som sammanställts i samarbete mellan den offentliga förvaltningen och som förenar organisationens mål, verksamhetsprocesser, uppgifter, datasystem och teknologier till en enhetlig struktur.

Ramverket för den övergripande arkitekturen upprätthålls på [webbplatsen Suomi.fi för tjänsteutvecklare](#), där den består av en beskrivning av ramverket för den övergripande arkitekturen (detta dokument) samt en handbok med bilagematerial som stöder arbetet med den övergripande arkitekturen. Handboken innehåller beskrivningar och exempel på god praxis som inom den offentliga förvaltningen konstaterats vara bra. I handboken presenteras också internationella ramverk för arkitektur, standarder och rekommendationer, särskilt med tanke på hur de kan utnyttjas i det nationella arbetet med den övergripande arkitekturen. Arkitekturgillet, som koordineras av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, upprätthåller och utvecklar ramverket.

Suomi.fi-övergripande arkitektur har som mål att

- samla och dela innehåll med anknytning till den offentliga förvaltningens övergripande arkitektur centraliserat från **en publikationsplats**
- hjälpa organisationer att utveckla sin egen övergripande arkitektur och arkitektursamarbetet med andra aktörer
- främja **interoperabilitet** och erbjuda stöd för genomförandet av informationshanteringslagen (906/2019), i synnerhet för genomförandet av informationshanteringsmodellen huruvida metoden för övergripande arkitektur används som beskrivningssätt

Suomi.fi för tjänsteutvecklare ramverket för övergripande arkitektur, och särskilt stödmaterialet i anslutning till det, uppdateras regelbundet enligt följande principer:

31.1.2025

Mål	Förklaring	Motivering
Riktas till en bred användarkrets	Ramverket är lätt att tillämpa och utnyttja inom den offentliga förvaltningen och dess intressentgrupper – utan att glömma arkitekturarbete och teknisk planering samt genomförande.	Utöver arkitekter har bland annat tjänsteleverantörer, utvecklingschefer, ledning, forskare, studerande och administratörer av informationshanteringsmodellen identifierats som möjliga användare.
Skalas enligt verksamhetsmiljön	Även i förändringssituationer kan ramverket utnyttjas och skalas för organisationens egen verksamhet och anvisningar. Den måste också stödja genomförandet av kraven i lagstiftningen.	Verksamhetsmiljön förändras ständigt och ibland mycket plötsligt. Utöver informationshanteringslagen (906/2019) finns det mycket annan lagstiftning som ska beaktas i arkitekturarbetet.
Begriplig publikation	Ett tydligt, koncist och visuellt lättbegripligt material är åskådligt och ger stöd i praktiska situationer.	De organisationer som använder ramverket gör sannolikt ännu egna anvisningar för hur ramverket ska användas i arkitekturarbetet. Ju mer användbart ramverket är, desto lättare är det att skapa egna anvisningar och praxis.
Genom att hållas uppdaterad främjas enhetlighet	Det ramverk som är tillgängligt för alla hålls uppdaterat, i uppdateringarna beaktas ramar, referensramar och praxis som redan visat sig vara bra.	Användningen av ett ramverk som hålls uppdaterat främjar utvecklingen av gemensam praxis.
Återanvändbar	Ramverket ger organisationerna stöd för ett effektivt utnyttjande av olika planer och material som utarbetats för utveckling.	Återanvändbarhet är en allmän princip som anknyter till arkitekturarbetet och den anknyter till iteration av mer omfattande utvecklingshelheter. En väl förberedd plan kan till exempel gynna beredning av följande plan av samma typ.

31.1.2025

2. Vad är övergripande arkitektur?

Suomi.fi för tjänsteutvecklare ramverket för den övergripande arkitekturen är en allmänspråklig presentation av arbetet med den övergripande arkitekturen, där de använda begreppen grundar sig på branschens standarder, referensramar och ordlistan som utarbetats av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas arkitekturgille¹.

Övergripande arkitektur är en beskrivning av strukturen för en organisation eller annan helhet, och en beskrivning av den struktur som används för att utveckla verksamheten. Den övergripande arkitekturen är en beskrivning av hur olika delfaktorer, såsom organisationsenheter, människor, verksamhetsprocesser, information och informationssystem, anknyter till varandra och fungerar som en helhet. Den övergripande arkitekturen är en strategisk funktion som stöder ledningen och som regelbundet administreras med en metod för övergripande arkitektur enligt en fastställd tidtabell och genom kontinuerlig utveckling av den. Övergripande arkitektur är arkitektur som produceras med metoden för övergripande arkitektur.

Med metoden för övergripande arkitektur hanteras helheter i strukturerad och systematisk form så att man förstår nuläget, målbilden och de potentiella och planerade konsekvenserna av förändringarna och kan hantera dem utifrån aktuell information. Med hjälp av metoden för övergripande arkitektur kan man planmässigt och systematiskt utveckla den helhet som ligger som föremål. Helheten kan till exempel vara en näringsgren eller organisation. Med metoden för övergripande arkitektur kan man stöda utvecklandet av tjänster, processer, informations- och systemhelheter på såväl operativ, taktisk som strategisk nivå. Metoden för övergripande arkitektur är en praktisk process där ramverket för övergripande arkitektur tillämpas på utvecklingen och hanteringen av arkitekturen.

I ramverken för övergripande arkitektur kan man identifiera (affärs)verksamhetsarkitektur, informationsarkitektur, applikationsarkitektur och teknologiarkitektur. Dessa fyra perspektiv är förknippade med digital säkerhet som ska beaktas som en fast del av all verksamhet inom organisationen.

Syftet med den övergripande arkitekturen är att beskriva sambandet mellan verksamhetens mål och verksamhetsmiljön. Med hjälp av den kan man också identifiera faktorer som påverkar utvecklingen av verksamheten, såsom överlappande verksamhetsprocesser, tjänster som inte producerar värde för kunden, brister i datalagren och informationsutbytet samt i teknologierna. Dessutom utvecklas informationssystemen med hjälp av den övergripande arkitekturen så att de bättre stöder verksamheten, minskar överlappande funktioner i informationssystemen och optimerar kostnaderna.

Den övergripande arkitekturen gör det möjligt för organisationen att skapa en exakt/klar helhetsbild av bland annat den digitala säkerhetens delfaktorer och stödja utvecklandet av den som en del av organisationens strategiska, taktiska och operativa planering. Med metoden är det bland annat möjligt att säkerställa att den digitala säkerheten beaktas i helheten av utvecklingen av hela organisationens verksamhet. Detta tillvägagångssätt bidrar till att säkerställa att den digitala säkerheten är i linje

¹ [Julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurisanasto v 1.0 \(2023\): kokonaisarkkitehtuuri](#)

31.1.2025

med organisationens mål och å andra sidan med de krav som ställs på organisationens verksamhet.

Den övergripande arkitekturen stärker organisationens smidighet, vilket effektiviserar förändringshanteringen. Med hjälp av den kan man säkerställa att organisationen följer bestämmelser och föreskrifter, särskilt inom strikt reglerade näringsgrenar, och stöder uppfyllandet av informationssäkerhets- och dataskyddskraven.

Den övergripande arkitekturen främjar innovationer och ibruktagningen av ny teknik och säkerställer att de är kompatibla med organisationens strategiska mål. Optimering av processer och tjänster med hjälp av en övergripande arkitektur förbättrar kvaliteten och kundnöjdheten, och i sin helhet ger den bättre synlighet och kontroll för organisationens helhetsverksamhet.

31.1.2025

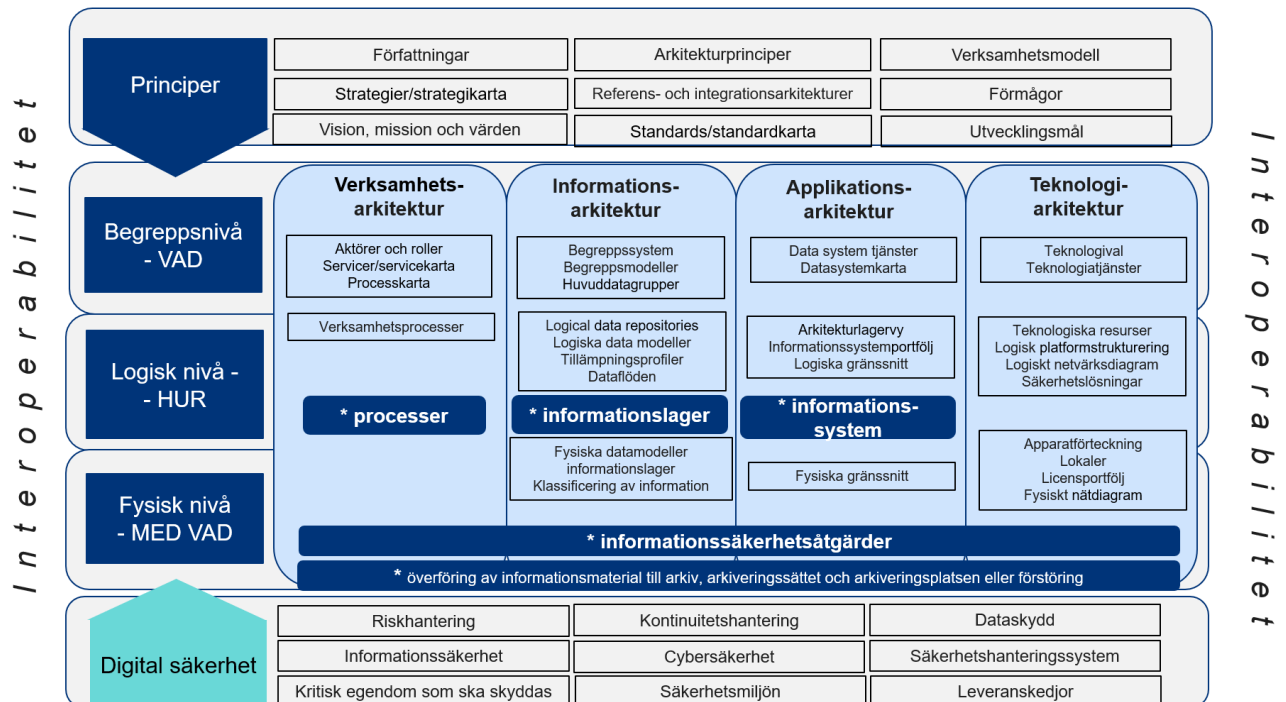
3. Den övergripande arkitekturs struktur

Suomi.fi för tjänsteutvecklare -ramverket för övergripande arkitektur är ett verktyg med vars hjälp de beskrivningsobjekt och beskrivningar som passar in i planeringshelheten identifieras och väljs ut (se figur 1). Olika beskrivningssätt används för att producera beskrivningarna, bland annat utnyttjas olika referensramar och de mallar som används i dem. Dessa beskrivningar kan antingen föreställa strukturer på en enskild arkitekturnivå eller kombinera olika synvinklar till bredare helhetsbeskrivningar. De beskrivningssätt som föreställs i denna rekommendation representerar god praxis. Ibruktagningen av praxis samt förenhetligandet av beskrivningssätten främjar interoperabiliteten och förbättrar samarbetet mellan organisationerna. Det är viktigt att välja lämpliga beskrivningar för organisationen i fråga som förtydligar planeringshelheten och förbättrar intressentgruppernas ömsesidiga förståelse.

Digital säkerhet som helhet är en del av organisationens övergripande arkitektur. Säkerhetsmiljön och riktlinjer som hänför sig till säkerhet i organisationen kan ställa betydande ramvillkor och krav på såväl den övergripande arkitekturen som arkitekturen för enskilda lösningar.

I figur 1 är de beskrivningar som förutsätter att flera aspekter granskas samtidigt och att informationshanteringsmodellen beaktas angivna med mörkare blått. De lagstadgade kraven som gäller informationshanteringsmodellen framställs i [5 § i informationshanteringslagen \(906/2019\)](#). (Se mer om genomförandet av informationshanteringsmodellen med hjälp av arkitektur i kapitel 7.2).

Bild 1 Referensram för arkitekturbeskrivningar

* Lag om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019), De centrala beskrivningsskyldigheterna för informationshanteringsmodellen enligt informationshanteringslagen model.

31.1.2025

3.1 Abstraktionsnivåer för den övergripande arkitekturen

Suomi.fi för tjänsteutvecklare ramverket för arkitektur består av fyra olika abstraktionsnivåer. Dessa är den principiella, begreppsliga, logiska och fysiska nivån. Den digitala säkerheten beaktas i planeringen enligt varje nivå.

- Den principiella nivån styr planering och beskrivning (svarar på frågan varför)
- Den begreppsmässiga nivån beskriver behov och tjänster (svarar på frågan vad)
- Den logiska nivån beskriver struktur (svarar på frågan hur).
- Den fysiska nivån beskriver lösningar (svarar på frågan med vad)

3.2 Perspektiv inom övergripande arkitektur

Den övergripande arkitekturen består av fyra perspektiv som stöder varandra: (af-färs)verksamhetsarkitektur, informationsarkitektur, applikationsarkitektur och teknologiarkeitektur.

Förenklat strävar man med den övergripande arkitekturen efter att beskriva dessa fyra perspektiv:

- hur den information som organisationen använder i sin verksamhet och sina tjänster anknyter till organisationens processer, datasystem och datalager,
- hur information överförs mellan organisationens olika datasystem, verksamhetsprocesser och datalager, samt
- hur organisationens verksamhet, datasystem och datalager är kopplade till de teknologier som organisationen använder.

Verksamhetsarkitektur

Verksamhetsarkitekturen är en del av den övergripande arkitekturen som omfattar de funktionella strukturerna och relationerna mellan dem.

Verksamhetsarkitekturen beskriver organisationens verksamhet och tjänster samt tillhörande processer och kopplingar till andra aspekter av den övergripande arkitekturen och stöder bland annat den funktionella interoperabiliteten. Verksamhetsarkitekturen styr ofta också andra arkitektur aspekter, även i fråga om informationssäkerhetsåtgärder.

31.1.2025

Informationsarkitektur

Informationsarkitektur är en del av den övergripande arkitekturen som omfattar de uppgifter som organisationen behandlar; bland annat informationstillgångar, datamodeller och datalager samt deras inbördes relationer på olika noggrannhetsnivåer. Informationsarkitekturen stöder bland annat semantisk interoperabilitet.

I informationsarkitekturen ska man också beakta klassificeringen av information med tanke på informationssäkerheten och dataskyddet, som å andra sidan också starkt definierar hur informationen ska skyddas även med tanke på andra arkitektur-aspekter. Till exempel är identifiering av informationsflöden och risker i anslutning till dem viktigt med tanke på genomförandet av dataskyddet.

Applikationsarkitektur

Applikationsarkitekturen beskriver organisationens centrala datasystem (bland annat applikationer) och deras inbördes relationer och egenskaper och stöder samtidigt den strukturella interoperabiliteten. Applikationsarkitekturens kopplingar till andra arkitektur-aspekter beskriver bland annat vilken verksamhet, vilka datalager och vilken teknologi informationssystemen anknyter till.

Inom applikationsarkitektur ska man dessutom beakta bland annat de datasäkerhets- och dataskyddskrav som ställs på systemen och de uppgifter som behandlas i dem samt kontinuitetsplaner som grundar sig på hur kritiska systemen är under normala förhållanden och undantagsförhållanden.

Teknologiarkitektur

Teknologiarkitekturen är en del av den övergripande arkitekturen som omfattar teknologierna och deras funktion.

Teknologiarkitekturen beskriver organisationens teknologiska infrastruktur och val av teknologier. I teknologiarkitekturen beskrivs organisationens ICT-infrastruktur och strukturer på så vis att helheten på bästa möjliga sätt beskriver organisationens mål och andra arkitektur-aspekter.

Datasäkerheten och dataskyddet styr också starkt valen av teknologi med tanke på risker och möjligheter. Teknologin som organisationen väljer kan till exempel i sig innehålla egenskaper som främjar informationssäkerheten eller ställa ramvillkor för behandlingen av vissa uppgifter.

31.1.2025

3.3 Styrmedel för övergripande arkitektur

I centrum för den övergripande arkitekturen står element som styr organisationens utvecklingsarbete och säkerställer att strategin och genomförandet är enhetliga. Dessa centrala element är

- **arkitekturvision** som definierar målbilden,
- **strategikarta** som förenar strategi och arkitektur,
- **förmågor** som möjliggör verksamheten, samt
- **arkitekturriktlinjer** som skapar en grund för beslutsfattande och utveckling.

Med hjälp av dessa skapar man en övergripande och effektiv arkitektur.

Arkitekturvision

Arkitekturvisionen är en beskrivning av organisationens målbild som definierar hur man önskar att organisationen utvecklas i framtiden. Den fungerar som en strategisk riktlinje som styr utvecklingen av organisationens verksamhet och arkitektur mot långsiktiga mål. Arkitekturvisionen förenar organisationens mål och lösningar i verksamhetsmiljön och ger en helhetsbild av hur olika delområden, såsom verksamhet, data-system, datalager och teknologier, kommer att fungera tillsammans på ett effektivt sätt.

Strategikarta

Strategikartan sammanfattar de aspekter som är centrala med tanke på verkställandet av organisationens strategi. Den hjälper till att gestalta hur olika strategiska mål, åtgärder och resurser hänger ihop och främjar genomförandet av helhetsstrategin. I strategikartan presenteras ofta olika perspektiv, såsom ekonomisk prestationsförmåga, kundnöjdhet, interna processer och lärande, som alla stöder uppnåendet av de strategiska målen.

Strategikartan hjälper organisationen att kombinera verksamhetsstrategin och den övergripande arkitekturen genom att hjälpa till att identifiera och visualisera hur olika delområden, såsom verksamhetsprocesser, datasystem och teknologier, stöder de strategiska målen. Dessutom fungerar strategikartan som ett kommunikationsmedel för intressentgrupperna som hjälper till att kommunicera kopplingen mellan strategin och den övergripande arkitekturen.

Förmågor

Med förmågor avses ofta organisationens förmåga att utföra vissa funktioner eller uppnå vissa syften. Förmåga kan omfatta kompetens, processer, teknologi, kunskapskapital, beslutsförmåga och resurser som behövs för att utföra en viss uppgift effektivt.

31.1.2025

Förmågor är en väsentlig del av planeringen och analysen av den övergripande arkitekturen. Med hjälp av den övergripande arkitekturen kan man kartlägga vilka förmågor organisationen har och hur de stöder verksamhetens mål samt vilka förmågor som behöver utvecklas eller vilka helt nya förmågor som behövs för att stödja verksamheten.

Arkitekturriktlinjer

Med arkitekturriktlinjer avses principer, regler och riktlinjer som styr utvecklandet och upprätthållandet av organisationens övergripande arkitektur. De definierar hur de olika delarna i organisationens övergripande arkitektur, såsom verksamhet, information, datalager, applikationer och teknologier, ska planeras och genomföras så att de stöder organisationens strategiska mål och möjliggör en effektiv verksamhet.

Arkitekturriktlinjerna bidrar till att säkerställa att arbetet med att utveckla arkitekturen följer organisationens strategi. Dessutom säkerställer riktlinjerna att organisationen utvecklar och använder sina resurser på ett konsekvent och effektivt sätt. De bidrar till att minska riskerna, öka interoperabiliteten och enhetligheten mellan olika delar av organisationen och intressegrupper. Samtidigt stöder de organisationens förmåga att anpassa sig till förändringar.

I stället för att skapa en omfattande och komplicerad samling riktlinjer kan organisationen koncentrera sig på att definiera endast de få kritiska riktlinjer som har störst inverkan på genomförandet av strategin och en målinriktad hantering av den övergripande arkitekturen. Sådana riktlinjer kan gälla till exempel interoperabilitet, principer för val av teknologier, stöd för kritiska tjänster och verksamheten eller digital säkerhet.

Riktlinjerna är viktiga och hur nyttiga de är beror på hur väl de har planerats och genomförts. Genom att hålla sig till de allra viktigaste riktlinjerna, hålla dem tydliga och flexibla samt säkerställa regelbunden granskning och uppdatering, förblir organisationens riktlinjer praktiska och styr organisationens verksamhet.

3.4 Digital säkerhet som en del av den övergripande arkitekturen

Syftet med digital säkerhet, eller digisäkerhet, är att säkerställa att den digitala verksamhetsmiljön är tillförlitlig, säker och tillgänglig. Detta förutsätter att olika aktörer kan förbereda sig på hot mot den digitala verksamhetsmiljön, att de tål störningssituationer och kan återhämta sig från dem så bra och snabbt som möjligt. Även tryggheten av vardagens funktioner kräver omfattande samarbete, delade verksamhetsmodeller och en vilja att utveckla dem. De fem centrala genomförandeområdena för digital säkerhet är ledning och riskhantering, kontinuitetsshantering, cybersäkerhet, data-skydd och informationssäkerhet.²

Digital säkerhet borde uppfattas som en tvärgående funktion i den övergripande arkitekturen, varvid den också är väsentlig i alla aspekter av arkitekturbeskrivningarna. Den information som organisationen behandlar, kritisk egendom som ska skyddas,

² [Vad är digital säkerhet? | Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata](#)

31.1.2025

leveranskedjorna och system för hantering av säkerheten påverkar till exempel med vilken betydelse den digitala säkerheten genomförs i verksamhets-, informations-, informationssystem- och teknologiarkitekturer.

De informationssäkerhetskrav som lagstiftningen ställer och de positiva och negativa risker som identifierats med hjälp av riskhantering har en central inverkan på organisationens val, och detta borde också beaktas i de utvecklingsplaner som uppstår som ett resultat av arbetet med den övergripande arkitekturen. Alla nivåer och olika synvinklar i organisationens övergripande arkitektur ska i mån av möjlighet granskas även genom riskhantering. Den övergripande arkitekturen påverkas oundvikligen av identifieringen av risker som är centrala för organisationen och av beslut om metoder för att hantera dem.

31.1.2025

4 Referensramar och metoder för arbetet med den övergripande arkitekturen

Internationella referensramar för den övergripande arkitekturen är allmänt accepterade och de-facto-standarder och metoder som stöder samordningen av organisationens strukturer, funktioner, processer och den information och teknologi som behövs i dem. Referensramarna innehåller principer och anvisningar som organisationerna kan använda för att hantera och utveckla sin arkitektur på ett övergripande sätt.

I arkitekturarbetet utnyttjas utöver referensramarna även referensmodeller och referensarkitekturer som framställs med standardiserade noteringar:

- Referensmodellen är en mer konkret och detaljerad modell som anpassas till en viss kontext, såsom en näringsgren.
- Referensarkitektur är en arkitekturbeskrivning som beskriver grundkomponenterna i arkitekturen för en viss näringsgren eller verksamhetsmiljö och deras inbördes relationer, med särskild betoning på en tydlig och konsekvent beskrivning av målbilden
- Notation är ett visuellt märkningsätt som formbinder sättet att beskriva och tydligt presenterar de olika delarna av organisationens övergripande arkitektur.

I stödmaterialet för Suomi.fi för tjänsteutvecklare ramverk övergripande arkitektur presenteras internationellt använda och beprövade referensramar och referensarkitekturer för den övergripande arkitekturen liksom även olika notationer.

- Referensramar och referensarkitekturer: TOGAF, EIF, EIRA, EnterpriseDesign och EDGY, Lean Enterprise Architecture
- Informationsarkitektur och hantering: DAMA, Cobit, SFS-ISO-42010, referensmodellen Business Technology, JHKA-terminologi, ER-modellering
- Beskrivningsnotation av processer och system: ArchiMate, BPMN, UML, EDGY
- Datasäkerhet och dataskydd: ISO 27000, NIST Cybersecurity Framework 2.0

31.1.2025

5 Processer för arbetet med den övergripande arkitekturen

Processerna för den övergripande arkitekturen avser funktioner och förfaringssätt genom vilka organisationens övergripande arkitektur planeras, utvecklas, hanteras och upprätthålls. Dessa processer i anslutning till den övergripande arkitekturen är

- Planering
- Utveckling
- Hantering
- Kommunikation
- Förändringshantering
- Bedömning och förbättring.

I planeringsprocessen fastställs arkitekturens framtida tillstånd, medan utvecklingsprocessen däremot fokuserar på det praktiska genomförandet. Hanteringsprocessen säkerställer arkitekturens kontinuitet och kommunikationsprocessen håller olika intressentgrupper uppdaterade om förändringar och utvecklingsåtgärder. Processen för förändringshantering styr förändringarna i den övergripande arkitekturen och utvärderings- och förbättringsprocessen granskar den övergripande arkitekturens effektivitet och utvecklingsbehov.

Utvecklingen av den övergripande arkitekturen kräver stöd av ledningen. Ledningens uppgifter är att ansvara för den strategiska styrningen av den övergripande arkitekturen och dess integrering i organisationen genom att säkerställa att den digitala verksamhetsmiljön är tillförlitlig, säker och tillgänglig:

1. **Uppställande av mål:** Fastställa mål och förväntningar för den övergripande arkitekturen som styr utvecklingen och genomförandet av processerna.
2. **Allokering av resurser:** Säkerställa att det finns tillräckliga resurser för att utveckla och upprätthålla den övergripande arkitekturen, såsom budget och personal.
3. **Beviljande av stöd:** Fungera som sponsor för den övergripande arkitekturen och erbjuda kontinuerligt stöd och uppmuntran på alla nivåer i organisationen för att förstå den övergripande arkitekturens betydelse och främja dess användning.
4. **Övervakning och uppföljning:** Följa upp och utvärdera framstegen i processen för övergripande arkitektur för att säkerställa att de är effektiva och att eventuella problem kan lösas i tid.

31.1.2025

5.1 Arbetskedan i processen

Faser i processen för övergripande arkitektur:

- Analys av nuläget (As-Is): Organisationens nuvarande arkitektur, processer och teknologier identifieras och beskrivs.
- Fastställande av målbild (To-Be): Det eftersträlvade arkitekturläget definieras, som stöder organisationens strategiska mål.
- Jämförelse mellan nuläget och målbilden (Bristanalys/GAP Analysis): Skillnaderna mellan nuläget och målbilden analyseras och utvecklingsbehoven identifieras.
- Skapande av vägkarta (Roadmap): En plan utarbetas där åtgärderna och tidtabellen fastställs och prioriteras för att uppnå målbilden.
- Genomförande och uppföljning: De planerade åtgärderna inleds och framstegen för att uppnå målbilden följs upp.
- Underhåll och hantering: Den övergripande arkitekturen uppdateras och hanteras kontinuerligt så att den motsvarar behov och mål som förändras.

Digital säkerhet är en central del av arbetet med övergripande arkitektur och ska finnas med i alla skeden av processen:

- I planeringsskedet ska målen för den digitala säkerheten integreras i arbetet. Det är viktigt att beakta lagstiftningen samt organisationens principer och strategier för digital säkerhet.
- Under utvecklingsprocessen säkerställs att säkerhetsaspekterna är på en tillräcklig nivå i alla lösningar.
- I processen för förändringshantering ska man säkerställa att ändringar i arkitekturen inte äventyrar organisationens säkerhet och verksamhetens kontinuitet.
- I utvärderings- och förbättringsprocessen är det viktigt att utföra självutvärderingar och auditeringar i anslutning till säkerheten, som gör det möjligt att identifiera betydande utvecklingsobjekt med tanke på säkerheten.

31.1.2025

5.2 Organisering av arbetet

Vid organiseringen av faserna i den övergripande arkitekturen kan man utnyttja olika tillvägagångssätt enligt organisationens storlek, mognadsnivå och tillgängliga resurser.

- **Projektbaserad organisering:** Varje fas genomförs som ett eget projekt, varvid man får en tydlig struktur, tidtabeller och mål för utvecklingen av den övergripande arkitekturen. Denna modell lämpar sig bäst för omfattande utvecklingshelheter inom arkitekturen, såsom program och projekt.
- **Iterativt och smidigt tillvägagångssätt:** Faserna genomförs i flera återkommande cykler, varvid utvecklingen är mer flexibel och möjliggör kontinuerlig förbättring. Denna modell lämpar sig för en dynamisk miljö och passar organisationer som utnyttjar smidiga metoder.
- **Centraliserat ledarskap och decentraliserat genomförande:** Det strategiska arkitekturteamet leder helheten, men ansvaret för genomförandet har fördelats mellan olika enheter/grupper/team. Denna modell lämpar sig i synnerhet för stora organisationer där enheterna administrerar sina egna helheter.
- **Kontinuerlig utvecklingsmodell:** Alla faser uppdateras kontinuerligt utan separata projekt, som en del av den dagliga verksamheten. Denna modell lämpar sig för mogna organisationer där utvecklingen av arkitekturen har etablerats som en del av den normala verksamhetsmodellen.
- **Hybridmodell:** Kombinerar flera tillvägagångssätt; målbilden fastställs till exempel som ett projekt medan genomförandet och uppföljningen genomförs som en smidig eller kontinuerlig funktion. Denna modell ger flexibilitet och anpassar sig till behoven i de olika faserna.

Den instans som ansvarar för den övergripande arkitekturen ser också till att experter på digital säkerhet engageras i de olika processerna i arbetet. Roller som ansvarar för den digitala säkerheten, såsom datasäkerhetschef, datasäkerhetsarkitekt och dataskyddsombud, ska inkluderas i alla skeden av processen enligt sina egna ansvars- och kompetensområden.

31.1.2025

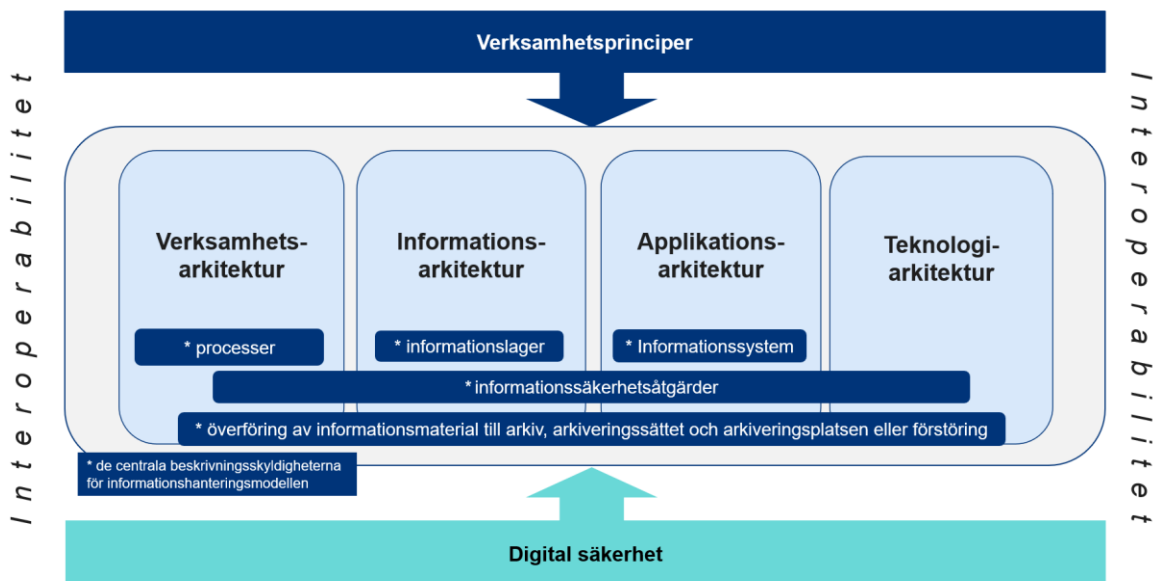
6 Beskrivning och dokumentering av den övergripande arkitekturen

Ett centralt resultat av arbetet med den övergripande arkitekturen är beskrivningen av arkitekturens nuläge och målbild. Beskrivningarna kan användas bl.a. som kommunikationsmedel och i rapporteringen. Beskrivningarna kan inkluderas i informationshanteringsmodellen som myndigheten använder för att fastställa och styra sin informationshantering. Utifrån beskrivningarna kan man analysera arkitekturen, såsom förändringseffekter, och utifrån dem kan alternativa strukturer produceras som kan användas för att minimera beroenden mellan system eller processer.

6.1 Grundbeskrivningar ("miniminivå")

Arkitekturerna ska beskrivas tydligt genom att skilja på nivåerna för den övergripande arkitekturen och lösningsarkitekturen så att de motsvarar organisationens behov. Beskrivningarnas omfattning och noggrannhet ska optimeras enligt visionen i organisationens ledning och bland sakkunniga i organisationen samt för att utarbeta beskrivningarna och upprätthålla dem på den nivå som de tillgängliga resurserna möjliggör. Organisationen ska fastställa för vilken noggrannhet resurserna och målbilden räcker till.

Bild 2 Grundbeskrivningar av arkitekturen

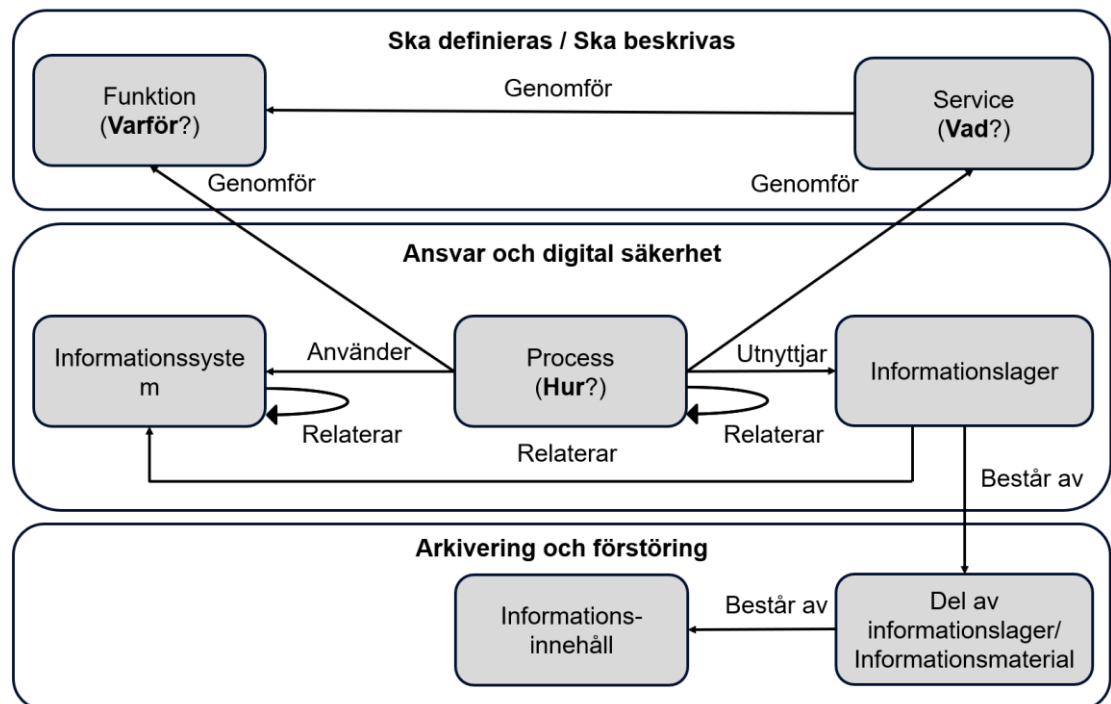
Arkitekturbeskrivningarna ska åtminstone innehålla de krav som är nödvändiga med tanke på organisationens funktion och informationshantering samt anvisningar som stöder dem. Regleringen i fråga om säkerhet och dataskydd på branschnivå, nationell nivå och EU-nivå ska beaktas i organisationens verksamhet och därmed också i beskrivningarna och dokumentationen av den övergripande arkitekturen. Bilden nedan

31.1.2025

visar som begreppsmodell de centrala faktorer och ansvar som ska beskrivas för beskrivningarna av informationshanteringsmodellen.

Bild 3 Centrala saker som ska beskrivas i informationshanteringsmodellen

6.2 Dokumentering och behandling av beskrivningar

Arkitekturbeskrivningarna ska presenteras i lättillgänglig form, såsom i tabeller, matriser, diagram eller text, vid behov med hjälp av olika notationer (t.ex. BPMN, UML, ArchiMate). I beskrivningarna är det viktigt att säkerställa aktualitet, begriplighet och användbarhet för olika intressentgrupper. Dessutom ska beskrivningarna möjliggöra en smidig övergång från allmänna beskrivningar på högre nivå till mer detaljerade beskrivningar och beskrivningar på samma nivå.

Beskrivningarna ska vara lättillgängliga i olika format och rollspecifika vyer. För att säkerställa aktualiteten rekommenderas centraliserat underhåll, varvid uppdateringen på en plats återspeglas i alla relevanta beskrivningar. Verktyg som stöder samarbete, versioner och logguppgifter underlättar hanteringen av uppdateringar och minskar resursbehovet.

31.1.2025

7 Interoperabel övergripande arkitektur inom den offentliga förvaltningen

7.1 Främjande av interoperabilitet

Syftet med informationshanteringslagen (906/2019) är att främja interoperabiliteten (1 § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen) och för att uppnå detta syfte föreskrivs bland annat om myndigheternas skyldigheter att försöka utnyttja andra myndigheters informationsmaterial (20 §), lämna ut uppgifter via ett tekniskt gränssnitt (22 §) samt göra sitt informationsmaterial tillgängligt (19, 24 a och 24 b §). I 5 § 1 mom. i informationshanteringslagen föreskrivs om myndigheternas skyldighet att upprätthålla en informationshanteringsmodell. Informationshanteringsmodellen ska ha utarbetats hos statliga och kommunala myndigheter senast den 1 januari 2021 och hos välfärdsområdenas myndigheter från och med den 1 juli 2021. Det centrala syftet med bestämmelserna om interoperabilitet i informationshanteringslagen är att främja utlämnandet av elektroniska uppgifter mellan myndigheterna så att uppgifternas betydelse och användbarhet bevaras. Dessutom vill man trygga tillgången till de uppgifter som myndigheterna behöver av andra.

Med hjälp av interoperabilitet kan man bland annat förbättra processerna som hänför sig till säkerhet. Utlämnandet av uppgifter mellan organisationer underlättas till exempel, i synnerhet när det gäller uppgifter som ska skyddas och personuppgifter, när alla parter förbinder sig till och dokumenterar informationssäkerhetsåtgärder i anslutning till dataöverföring och lagring. Detta säkerställer att informationen rör sig säkert och effektivt mellan olika system och aktörer.

7.2 Genomförande av informationshanteringsmodeller med hjälp av arkitektur

I 5.2 § i informationshanteringslagen (906/2019) föreskrivs om minimiinnehållet i informationshanteringsmodellen. I lagen föreskrivs inte med vilket förfarande eller i vilken form beskrivningarna i informationshanteringsmodellen produceras. Detta lämnas till informationshanteringsenheterna för bedömning. Informationshanteringsmodellen kan i tillämpliga delar beskrivas till exempel med hjälp av metoden för övergripande arkitektur eller någon annan beskrivningsmetod. I informationshanteringsnämndens rekommendation om informationshanteringsmodellen konstateras att även om myndigheterna inte längre har en separat föreskriven skyldighet att upprätthålla den övergripande arkitekturen, använder flera myndigheter metoder för övergripande arkitektur i syfte att utveckla sin verksamhet och hantera informationsmaterial och informationssystem som verksamheten förutsätter samt för att hantera informationssäkerhetsåtgärder i anslutning till dem.

Utöver de lagstadgade minimikraven kan och ska informationshanteringsmodellen innehålla sådana beskrivningar av interoperabiliteten, integration i ledningssystemet och utvecklingsplaner för informationshanteringen samt utvecklingsplaner och målbeskrivningar för den övergripande arkitekturen som är nödvändiga för informationshan-

31.1.2025

teringsenhetens verksamhet. Närmare beskrivningar kan också länkas till informationshanteringsmodellen så att de kan hittas med hjälp av modellen och så att de kan utnyttjas vid bedömningen av konsekvenserna av ändringar i modellen.

Aktuella beskrivningar av den övergripande arkitekturen hjälper till att påvisa genomförandet av de informationssäkerhetsåtgärder som ingår i informationshanteringsmodellen. Till exempel kan hanteringen av logguppgifter (17 §) eller överföringen av uppgifter i datanätet (14 §) inkluderas ur olika synvinklar i beskrivningarna av den övergripande arkitekturen, varvid det med hjälp av dessa arkitekturbeskrivningar också är lätt att påvisa att kraven i informationshanteringslagen (906/2019) uppfylls.

I 5 § 3 mom. i informationshanteringslagen föreskrivs om informationshanteringsenhetens skyldighet att bedöma den ändring som den planerade administrativa reformen och ibruktagandet av informationssystemen medför, liksom även dess konsekvenser för informationshanteringsenhetens informationshantering. Utvärderingen genomförs när reformen ändrar innehållet i informationshanteringsenheternas informationshanteringsmodell. Bedömningen av förändringseffekterna får slutligen avgöras av myndigheten själv, men i praktiken stöder bedömningen bäst myndighetens verksamhet när bedömningen av konsekvenserna för informationshanteringen är en del av helheten av bedömningar och riskhantering som gäller myndighetens övriga verksamhet.

[Informationshanteringskartan för den offentliga förvaltningen](#) som finansministeriet ansvarar för och som publicerats i Statskontorets tjänst tutkihallintoa.fi är en beskrivning av hur informationshanteringen inom den offentliga förvaltningen ordnas. Med hjälp av kartan kan aktörerna planera och utveckla interoperabiliteten mellan den offentliga förvaltningens informationsresurser och informationssystem. Syftet med kartan är att ge olika aktörer en allmän bild av vilka de centrala datalagren inom den offentliga förvaltningen är, vilka uppgifter som upprätthålls i dem, hur uppgifter lämnas ut mellan datalagren och hur uppgifterna i datalagren utnyttjas. Med hjälp av informationshanteringskartan kan aktörerna bedöma vilka konsekvenser omfattande administrativa eller strukturella förändringar har för de aktörer som ansvarar för informationshanteringen och för aktörernas informationshantering.

31.1.2025

Bilagor

Bilaga 1 TOGAF v.1.0

Bilaga 2 EIF v.1.0

Bilaga 3 EIRA v.1.0

Bilaga 4 EnterpriseDesign och EDGY v.1.0

Bilaga 5 LeanEnterpriseArchitecture v.1.0

Bilaga 6 DAMA v.1.0

Bilaga 7 Cobit v.1.0

Bilaga 8 SFS-ISO-42010 v.1.0

Bilaga 9 BusinessTechnology-referensmodell v.1.0

Bilaga 10 JHKA-terminologi-v1 v.1.0

Bilaga 11 BPMN v.1.0

Bilaga 12 UML v.1.0

Bilaga 13 ISO 27000 v.1.0

Bilaga 14 NIST Cybersecurity Framework 2.0 v.1.0

Bilaga 15 Digital säkerhet v.1.0

Bilaga 16 ER-modellering v.1.0

Bilaga 17 Archimate v.1.0

31.1.2025

Källor

Författningar

Lag om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019).
<https://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2019/20190906>

Standarder och referensramar

Business Process Modeling Notation BPMN, version 2.0 (omg.org)
<https://www.omg.org/spec/BPMN/2.0.2/PDF>

Bisnesteknologiamalli (Busnessteknologimodell) (Version 4.5.2). [https://btmalli.fi/la-
taa-pdf/](https://btmalli.fi/la-
taa-pdf/)

Cobit. <https://www.isaca.org/resources/cobit#2>

DAMA – Data Management. <https://www.dama.org/cpages/home>

DMBoK - Data Management Body of Knowledge (dama.org) [https://governance.foun-
dation/assets/frameworks/dama/DAMA-DMBOK_Functional_Frame-
work_v3_02_20080910.pdf](https://governance.foun-
dation/assets/frameworks/dama/DAMA-DMBOK_Functional_Frame-
work_v3_02_20080910.pdf)

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. Vad är digital säkerhet.
<https://dvv.fi/sv/vad-ar-digital-sakerhet>

EIF – European interoperability framework:

EN https://ec.europa.eu/isa2/sites/default/files/eif_brochure_final.pdf

FI <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017DC0134>

EIRA. [https://joinup.ec.europa.eu/collection/european-interoperability-reference-archi-
tecture-eira/solution/eira/release/610](https://joinup.ec.europa.eu/collection/european-interoperability-reference-archi-
tecture-eira/solution/eira/release/610)

Enterprise Design ja EDGY. <https://enterprise.design/>

ISO 27 000 ISO/IEC 27000 Tietoturvallisuuden standardisarja. [https://sfs.fi/standar-
deista/tutustu-standardeihin/suositu-standardit/iso-iec-27000-tietoturvallisuuden-
standardisarja/](https://sfs.fi/standar-
deista/tutustu-standardeihin/suositu-standardit/iso-iec-27000-tietoturvallisuuden-
standardisarja/)

Julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurisanasto v 1.0. [http://uri.suomi.fi/termino-
logy/jhka](http://uri.suomi.fi/termino-
logy/jhka)

Lean Enterprise Architecture. <https://www.lean.org/>

NIST Cybersecurity Framework 2.0. <https://www.nist.gov/cyberframework>

SFS-ISO-42010 Ohjelmistot, järjestelmät ja organisaatio. Beskrivning av arkitektur.
<https://www.sfs.fi> sökord 42010

31.1.2025

Togaf referensram <https://pubs.opengroup.org/togaf-standard/>

Unified Modeling Method UMM / Unified Modeling Language UML.
<https://www.omg.org/spec/UML/2.5.1/PDF>

Ordlistor

Julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurisanasto v 1.0 (2023).
<https://sanastot.suomi.fi/terminology/4b19c168-cdc6-438f-8021-b07d17d14366>

Rekommendationer, anvisningar, god praxis och annat material

Finansministeriet. Statskontorets tjänst Tutki hallintoa.fi. Informationshanteringskarta för den offentliga förvaltningen. <https://www.tutkihallintoa.fi/tiedonhallintakartta/>

Informationshanteringsnämnden 2024. Rekommendation om informationshanteringsmodell. Finansministeriets publikationer 2024:22. <https://julkaisut.valtion-euvosto.fi/handle/10024/165874>

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. Vad är digital säkerhet?
<https://dvv.fi/sv/vad-ar-digital-sakerhet>

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. MDB External Confluence. Arkitektur för digital säkerhet. <https://wiki.dvv.fi/display/DTARK/> (på finska)